

LEHET MÁSKÉPP IS!

Az öngyilkosság megjelenése a kötelező irodalomban

Módszertani ajánlás magyartanárok számára

9-11. évfolyam

www.kek-vonal.hu

minden gyerekért

Lehet másképp is! Az öngyilkosság megjelenése a kötelező irodalomban

Módszertani ajánlás magyartanárok számára
9-11. évfolyam

Szerző

Rimóczi Tamás

Szakmai lektorok

Nagy Melinda

Táler Orsolya

Kiadványtervezők

Petrovics Sára

Kiadta a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány, 2023.
www.kek-vonal.hu

A kiadvány az UNICEF és a Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány együttműködésében jött létre. Minden visszajelzést és észrevételt köszönettel fogadunk az info@kek-vonal.hu címen.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	1
HELYZETKÉP	2
FIATALKORI ÖNGYILKOSSÁGOK	4
HOVA FORDULHATSZ?	9
ÓRAVÁZLATOKHOZ TARTOZÓ ÚTMUTATÓ	11
Shakespeare: Rómeó és Júlia	12
Henrik Ibsen: Vadkacsa	14
Arany János: Hídavatás	16
SHAKESPEARE: RÓMEÓ ÉS JÚLIA	18
HENRIK IBSEN: VADKACSA - MUNKAFÜZET.....	23
ARANY JÁNOS: HÍDAVATÁS	28

www.kek-vonal.hu

TANÁRI ÚTMUTATÓ

BEVEZETÉS

A Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány 2023-ban ünnepli megalapításának 30. évfordulóját. Bár sok változás történt a szervezet működésében, a gyökerek ugyanazok maradtak: a Kék Vonal minden munkatársa és önkéntese továbbra is azért dolgozik, hogy a gyerekek valódi odafigyelést, elfogadást és a bajban segítséget kapjanak. A névtelen, anonim és ingyenes szolgáltatásaink azoknak a gyerekeknek és fiataloknak is lehetőséget és esélyt adnak a változásra, akiket természetes családi közegük nem támogat és egyelőre bármilyen intézmény küszöbe túl magas számukra a segítségkéréshez. Alapítványunk 1993 óta működteti a 2006 óta európai harmonizált hívószámon elérhető 116 111 Lelkisegély-vonalat, és a 116 000 Segélyvonalat az Eltűnt és Bántalmazott Gyerekekért. Az alacsonyküszöbű, éjjel-nappal, ingyenes telefonos elérhetőségek mellett napi 8 órában chaten és online levelező felületen is segít a szervezet. Beszélgetéseinkben, levelezéseinkben a kamaszkor jellemző élettérzései éppúgy megjelennek, mint az akut veszély, a bántalmazás, az öngyilkossági készletések. Minden hívás, minden levél fontos. Felületet kínálunk a közös gondolkodásra, információkat a továbblépéshez, és konkrét segítséget is szervezünk, ha arra van szükség. Indokolt esetben konzultálunk a gyermekjólét, gyermekvédelem munkatársaival.

1993 óta vallott misszióink szerint a gyerekeket meg kell hallgatni, és a felnőtteket segíteni kell abban, hogy erre képesek legyenek. Hiszünk benne, hogy a gyerek saját helyzetének leírásában és megítélésében kompetens. A felnőttek feladata a gyereket támogatni abban, hogy érzéseit képes legyen megmutatni, lehetőségeit átgondolni és így helyzetének megfelelő döntéseket hozni. Ugyanakkor abban is hiszünk, hogy a gyerekek biztonsága a felnőttek felelőssége. A gyerekeknek joguk van a megfelelő testi, lelki, szellemi fejlődés lehetőségét biztosító környezetben élni. Joguk van a meghallgatáshoz és joguk van a segítségkéréshez, ha bajban vannak, ha a jogaik sérülnek. Mindezek érdekében alapszolgáltatásainkon túl workshopokkal, tréningekkel, módszertani anyagokkal is szeretnénk segíteni a gyerekekkel, fiatalokkal hivatásszerűen dolgozó szakembereket.

Szakembereknek szánt anyagainkban a szolgáltatásainkban szerzett tapasztalatokra és a Kék Vonal Ifjúsági Tanácsadó Testületétől érkező inputokra támaszkodunk, ez alakítja tematikáinkat. Az alábbi módszertani eszközkészlet abban szeretne támogatást adni pedagógusoknak és más, gyerekekkel hivatásszerűen foglalkozó szakembereknek, hogy hogyan lehet úgy feldolgozni a kötelező irodalmi műveket, hogy abban az öngyilkosságprevenció is kiemelt szempont lehessen egy-egy klasszikus műértelmezés mellett.

A tantervi kereteken belül, a már meglévő erőforrásokhoz igazodva olyan segédanyagot dolgoztunk ki, amely három kiválasztott irodalmi alkotáson keresztül érinti az öngyilkosság témáját:

Shakespeare: Rómeó és Júlia

Ibsen: Vadkacsa

Arany János: Hídavatás

HELYZETKÉP

A lelkeség-vonal tapasztalatai

A Kék Vonal szolgáltatásaiban 2019 óta, tehát már a járványhoz kapcsoló legfőbb stresszorok előtt és bőven a covid okozta korlátozások után is folyamatosan nő a megkeresések között a szorongás témája, a depresszióra utaló jelek, az önsértés, az öngyilkossági gondolatok és szuicid kísérletek. A mentális egészség kérdéskörét a kapcsolati problémák követik. A hívóink életkorából fakadóan ezek legfőbb színterei a család, az első párkapcsolatok, a kortárs közösségek, az iskola. A beszélgetésekben tisztán körvonalazódik egy nagyon szomorú és veszélyes folyamat: egyre több mentális problémával kell megküzdenie a tizenéveseknek, miközben egyre kevesebb megtartó kapcsolat és messze nem elegendő szaksegítség támogatja őket. *Számaink tükrében azt látjuk, hogy 2022-ben tovább romlott a tizenéves gyerekek és fiatal felnőttek mentális egészsége, még a korábban is elkésérítően magas számokhoz képest is.*

Általános lehangoltság, szorongás, magány

A mentális egészség kategóriába tartozó konzultációk közel felében megjelentek a leggyakoribb gondok: a szorongás, az általános lehangoltság, a magány. Mindhárom problémakörnél aggasztó mértékű a megkeresések növekvő aránya. Az elmúlt 3 év tendenciáját az alábbi táblázat szemlélteti:

	2020	2021	2022
Félelmek, szorongások	1567	1841	3996
Magány	802	1477	2638
Általános lehangoltság	879	1304	1997

Önsértés, öngyilkossági gondolatok, öngyilkossági kísérlet

Hasonlóan figyelmet érdemlő az önagresszió, önsértés és a szuicid viselkedés gyakoriságának emelkedése. Egyre több gyerek és fiatal keres meg minket azzal, hogy bántja magát. Vannak beszélgetések, ahol kiderül, hogy már maga a beszélgetés tud egy konstruktívabb megküzdés lenni, mint a falcolás vagy egyéb önkárosítás. Az öngyilkosság legtöbbször mint átsuhanó gondolat jelenik meg a megkeresőinkkel való konzultációkban, de egyre gyakoribb, hogy a gondolatokhoz erős késztetések is társulnak, vagy a beszélgetésből kiderül, hogy volt már szuicid kísérlete a hívónak, vagy a hívás alatt akutan van olyan életveszélyes krízisben, hogy a mentők értesítésére van szükség.

Az önagresszív, szuicid tematikához tartozó kérdéskörök az alábbiak szerint alakultak az elmúlt 3 évben:

	2020	2021	2022
Önsértés	301	669	996
Öngyilkossági gondolatok	746	1304	1505
Öngyilkossági késztetés	127	283	830

ellenére nem növekszik az ellátási lehetőségek száma és kapacitása. A pszichológiai segítségre nyitott tizenévesek gyakran azért fordulnak hozzánk, hogy segítsünk utat találni a szakemberekhez. Ezek az utak korábban sem voltak szélesek és egyenesek, de 2020 óta még több lett rajtuk a kátyú. Az eleve veszélyesen hosszú várólisták sok helyen még hosszabbodnak és bizonytalanná válnak. Az önkormányzatoknak még kevesebbet, még többfelé kell osztania.

Nem csak az egyre egyértelműbben rettenetes állapotban lévő gyermekpszichiátriai ellátásban vannak életveszélyes hiányok és várólisták, de az ország sok pontján a családsegítő központok és pedagógiai szakszolgálatok is hatalmas kapacitáshiánnyal küzdenek. Sajnálatos módon a magánrendelők sem jelentenek megoldást mindenkinek, még akkor sem, ha anyagi szempontból járható lenne a családnak ez az út. Mindeközben a prevenció terei is szűkültek és azok a lehetőségek is, amelyek segíthetik a tizenévesek érzelmi fókuszú megküzdését. Sok fiatal jobb híján az internet felületein szórakozik, és a digitális tér kísértéseinek ellenállni viszont sokaknak nehéz. Az online játékokra, a céltalan böngészésbe, a felszínes kommunikációba nagyon bele lehet feledkezni, de nem biztos, hogy valódi sikerélményt ad, kapcsolatokat teremt. Ráadásul a magányos és instabil gyerekek a neten könnyen válhatnak rosszindulatú felnőttek vagy kortársak áldozatává is.

Különösen nehéz helyzetben vannak azok a gyerekek, akiknél a szülők sem tudnak folyamatosan érzelmileg biztonságos háttérrel adni, akár egzisztenciális problémák miatt, akár az élethelyzetükben bekövetkező negatív változások, akár saját pszichés és/vagy addiktológiai problémáik miatt.

FIATALKORI ÖNGYILKOSSÁGOK

A WHO adatai alapján évente 800.000 ember vet véget önkéntesen az életének, vagyis minden 40. másodpercben valaki megöli magát a világon. A 15-29 éves korosztályban a közúti balesetek mögött az öngyilkosság a második leggyakoribb halálozási ok. Magyarországon közel egy osztálynyi gyerek és fiatal követ el befejezett öngyilkosságot évente.

Az öngyilkossági krízis egy elviselhetetlen állapot megszüntetésének vágya: az érintett személy nem bír így tovább élni.

A Kék Vonal Gyermekkrízis Alapítvány statisztikái és a hazai gyermekpszichiátriai visszajelzései, gyerekekkel foglalkozó szakemberek tapasztalatai alapján az elmúlt években egyértelműen nőtt az önagresszív késztetésekkel küzdő tizenévesek száma. A Kék Vonal szolgáltatásaiban 2019 óta - tehát már a járványhoz kapcsoló legfőbb stresszorok előtt és bőven a covid okozta korlátozások után is - folyamatosan nő a megkeresések között a szorongás, a depresszióra utaló jelek, az önsértés, az öngyilkossági gondolatok és szuicid kísérletek témája. **2022-ben több, mint 1500 beszélgetésben merült fel a szuicidum veszélye. Ezek a számok 2023-ban tovább emelkedtek.**

Melyek a fiatalkori öngyilkosság specifikus jellemzői?

Aki öngyilkosságot kísérel meg, nem meghalni akar, csak valamit nem tud tovább elviselni az életében. A kamaszkori depresszió kialakulásához, majd az öngyilkossági kísérlethez vezető út általában nagyon összetett. **Sokan akkor kísérelnek meg öngyilkosságot, amikor olyan krízisbe kerülnek, aminek nem látják a megoldását.** Már maga a kamaszkor is egy normatív krízis. Minden serdülő számos, korábban nem tapasztalt változáson megy keresztül (testi-emocionális-viselkedéses változások), illetve új feladatok elé néz (identitáskeresés, leválás a szülőkről). Maga a serdülőkor a maga testi-lelki változásaival eleve egy rizikófaktor az öngyilkosság tekintetében, ha a fiatal nem rendelkezik megfelelő megküzdési stratégiákkal, erőforrásokkal. Ha egy a normatív krízis állapotában lévő személy, például éppen a serdülés okozta változásokhoz való alkalmazkodással küzdő fiatal, egy váratlan, akcidentális krízissel találkozik, egy úgynevezett krízis-mátrixba kerül, ami egy különösen érzékeny, veszélyeztető lélektani helyzet. Akcidentális krízis lehet sokféle új kihívás vagy negatív életesemény, mint például egy hozzátartozó halála, szerelmi csalódás, iskolai kudarc, vagy hirtelen jött betegség.)

A krízis-mátrix növeli az öngyilkosság kockázatát!

Mi fokozhatja az öngyilkosság rizikóját?

Az öngyilkossági kísérletek hátterében gyakran valamilyen kezeletlen pszichés zavar, többnyire depresszió áll, de az öngyilkosságért soha nem csak egyetlen esemény vagy körülmény tehető felelőssé. Ez úgynevezett multifaktoriális jelenség, több rizikó- és védőfaktorral.

Vannak bizonyos tényezők, amelyek növelik a fiatalkori öngyilkosság veszélyét. Ezen tényezőket rizikófaktoroknak nevezzük. Beszélhetünk harmadlagos, másodlagos, és elsődleges rizikófaktorokról.

A **harmadlagos rizikófaktor fiatalkorban maga az életszakasz.** Ahogy írtuk, a serdülőkor önmagában is egy fejlődési krízis, ha ebben az időszakban veszteség, kudarc, bántalmazás vagy más típusú trauma éri a tizenévest, akkor megnő annak a rizikója, hogy nem tud konstruktívan megküzdni a helyzetekkel. A serdülő számos változással, megoldandó feladattal találja magát szembe: meg kell birkóznia testének, érzelmeinek, viselkedésének változásaival, illetve meg kell találnia helyét, szerepét a világban, le kell válnia érzelmileg, egzisztenciálisan szüleitől. Amennyiben nem rendelkezik megfelelő megküzdési stratégiákkal, erőforrásokkal, nehéz elviselnie, feldolgoznia ezen változásokat, sokszor nem lát kiutat, a feszült, magányos helyzetekből.

Ha ilyenkor nem kap időben segítséget, az öngyilkossági kísérlethez, akár befejezett öngyilkossághoz vezethet. Hasonlóan rizikó lehet a fiatal felnőttkor, az önálló élet kezdete vagy annak igénye, különösen, ha megoldatlan helyzetek súlyát cipeli tovább tizenéves korából a fiatal felnőtt.

Másodlagos hajlamosító tényezőnek tekinthetők a negatív életesemények. Jellemzően ilyen helyzet lehet a szülők válása, egy szeretett személy halála, egy szakítás, de akár egy költözés, iskolai kudarcok, és kiemelt jelentőséggel a bántalmazás, akár családon belül, akár a kortárs bántalmazás, azaz a bullying. Fontos látni, hogy ezek önmagukban nem konkrét "okai" egy tragédiának, de nagyon nagy súllyal jelentenek rizikót, ami egyéb tényezőkkel összeadódva már gyakran okoz öngyilkossági készletést.

Elsődleges rizikófaktornak számít a kezeletlen pszichiátriai kórkép, ami ebben a korosztályban leggyakrabban a serdülőkori depresszió, de lehet szorongásos zavar; kényszer betegség; táplálkozási zavar, illetőleg a korábbi szuicid kísérletek. A fiatalkori öngyilkosságok 90%-ának hátterében valamilyen diagnosztizálható mentális probléma, túlnyomó többségben a serdülőkori depresszió áll. A depresszió előfordulási aránya gyermekek esetében 1-2%, ami a pubertás idején már 2-8%-ra emelkedik. A rizikófaktorokról beszélve feltétlenül meg kell említenünk a családi halmozódást is. A pszichológiai, pszichiátriai gyakorlat tapasztalatai szerint a családban korábban előforduló öngyilkossági kísérlet vagy befejezett öngyilkosság sajnos növeli annak az esélyét, hogy egy krízisben a gyermeknek is eszébe jut ez a destruktív út. Egyszerűen felkerül a térképre ez a lehetőség. Éppen ezért nagyon nagy felelősség mások öngyilkossági magatartásáról beszélni akár családi körben, akár egy iskolában vagy más közösségben, de fontos megemlíteni a média hatását és felelősségét is. **A szuicid prevenciónak fontos eleme a társadalmi edukáció.**

Az öngyilkossággal kapcsolatban nem csak a kockázati tényezők fontosak, hanem a védőfaktorok is. A kutatások szerint **minden csökkentheti az öngyilkosság veszélyét, ami a fiatal érzelmi biztonságát szolgálja, illetve konstruktív eszközöket kínál a nehézségekkel és a rossz érzésekkel való küzdelmekhez.** Így védőfaktor a **stabil, elfogadó és megtartó család.** Csökkenti továbbá a veszélyt **biztonságos szociális háttér,** a jó egészségi állapot és a **pozitívan megélt vallásgyakorlás.**

Milyen előjelei vannak a fiatalkori öngyilkosságnak?

Az öngyilkossági kísérlet általában egy hosszú és fájdalmas folyamat végpontja. Az öngyilkosságok a legritkább esetekben történnek előzmények nélkül. Legtöbbször jól azonosítható előjelei vannak, amiket nagyon fontos komolyan venni, súlyuknak megfelelően kezelni. A gyermek viselkedésének megváltozása is árulkodó jel lehet. Ha a korábban barátaival sokat lógó, állandóan nyüzsgő gyermek hirtelen visszahúzódóvá válik, kerüli a baráti társaságot, nem igazán jár el otthonról, érdemes kiemelten figyelni rá, és rákérdezni a változásokra. A hirtelen változó teljesítmény, az evési-alvási szokások felborulása, a tartós rosszkedv is aggasztó tünet. Előfordulhat, az öngyilkosságot fontolgató fiatal kedvenc tárgyát legjobb barátjának ajándékozza. A családnak, barátoknak írt búcsúlevél szintén erőteljes figyelmeztető jel a környezet felé.

Nagyon erőteljes és ijesztő segélykiáltás, ha a gyermek, a fiatal verbálisan céloz a szuicid szándékra :

„Úgysem fogok hiányozni senkinek!”

„A világ jobb hely lesz nélkülem!”

„Jövőre már nem kell bajlódnia velem senkinek!”

Mit tehetsz szakemberként?

A gyerekek környezetében lévő felelős felnőtteknek nagy szerepük van abban, hogy egy lelkileg instabil gyermek biztonságban legyen. Nagy segítség, ha az iskolapszichológus, szociális segítő, pedagógus együtt tud olyan csoportos foglalkozásokat tartani, ahol van mód a gyermekek támogatására. A legfontosabb, hogy merjenek beszélni róla, ha rosszul vannak, ha szuicid gondolatokkal küzdenek.

Az első, amit tehetsz: észrevenni, és komolyan venni.

Ha aggódsz valakiért, a legfontosabb, elsődleges teendő az odafordulás, az empatikus viszonyulás az adott fiatalhoz. Fontos, hogy érzékeny legyél a gyermek jelzéseire, szükségleteire. Képes légy meghallani a segélykiáltásokat, akkor is ha könnyebb lenne nem észrevenni a bajt.

A megterhelő témák megközelítése érthetően nehézkes lehet, különösen tizenéves korban. Bár a fiatalok gyakran nagyon nehezen kérnek segítséget, a **viselkedésváltozásokkal üzennek arról, ha baj van.** Ha bármi olyan viselkedést tapasztalsz, amit furcsának találsz, korábban nem volt jellemző, jelezd a gyermek, fiatal felé, hogy látod, valami gondja van, megváltozott a viselkedése, szomorúnak, visszahúzódóbbnak, feszültebbnek látod. Ha bármi szuicid gondolatokra utaló jelzést tapasztalsz, kérdezz rá, tudsz-e neki segíteni, biztosítsd róla, hogy beszélhet veled!

Legyél proaktív, ajánld fel te a segítséged! Jelezd a gyerekeknek, hogy fontos számodra, ami vele történik. A "meg akarok halni" gondolat mögött lehet egy kudarc, egy csalódás, önértékelési gondok, iskolai bántalmazás, de utalhat lelki betegségekre, serdülőkori depresszióra is.

Beszélgessetek és beszélj arról, hogy van segítség, nem kell egyedül megküzdeni mindennel! **Az öngyilkossági készitésekkkel küzdő gyerekeknek, fiataloknak, mindenképpen szükségük van pszichológiai ellátásra.**

Hogyan reagálj, ha szuicid gondolatot osztanak meg veled?

Ha van rá tér, van rá figyelem, a gyerekek, fiatalok, sokszor ki is tudják mondani öngyilkossággal kapcsolatos gondolataikat. Ha ilyen történik, ezt mindig vedd komolyan! Fontos, hogy ne pánikkal, de ne is bagatelizálással reagálj! A szuicid gondolat mögötti érzéseket ne tagadjuk el. Ha a gyerek azt tapasztalja, hogy fájdalma, kétségbeesése, tanácstalansága megérthető, van rá esély, hogy a sok negatív érzelmi tartalmat ki tudja beszélni.

Szó szerint életbevágóan fontos, hogy ne maradjon magára a kamasz, aki szuicid gondolatokat oszt meg veled!

Figyelj rá, hallgasd meg! Szánj erre elegendő időt, most minden más várhat! Fontos megerősítened, jól tette, hogy hozzád fordult, viszont fontos az is, hogy ne kapjon szidalmat azért, mert nem szólt korábban, hisz a szuicid gondolatok kapcsán eleve szégyent élhet meg a gyermek, ami megakadályozza abban, hogy beszéljen gondolatairól.

Érdemes **mélyebben beszélgetni a témáról, kideríteni, hogy jelenleg veszélyben van-e.** Ehhez azok a szempontok vezetnek közelebb, hogy beszél-e konkrét öngyilkossági tervről, tett-e már bármilyen előkészületet, mik a közeljövőre vonatkozó tervei? Ha nem kapsz megnyugtató válaszokat, ha a gyerek nagyon beszűkült, ha ő maga ki tudja fejezni, hogy nem érzi magát biztonságban, fél, hogy kárt tesz magában, hívj mentőt!

Ajánld fel a fiatal számára segítségedet a további lépésekben, azzal a céllal, hogy megfelelő pszichológusi ellátásba jusson, illetve segítséget kapjon abban, hogy megváltozzanak a számára elviselhetetlen dolgok az életében!

A szuicid késztetések nem maradhatnak titokban a szülői jogokat gyakorló gondozó előtt! Ez a gyakorlatban, azt jelenti, hogy nem teheted meg, hogy ne értesítsd azonnal a szülőket, az ő felelősségük már az is, hogy egyáltalán az iskolából, vagy az adott intézményből, ahol találkozol a gyerekkel hazaengedheted-e. A szülő vagy más hozzátartozó informálásához, érdemes 18. évét betöltött fiatallal kapcsolatban is ragaszkodni.

Ha a kiskorú, tiltakozik a szülők bevonásával kapcsolatban, felmerül, hogy lehetséges, hogy azonnali gyermekvédelmi intézkedésre van szükség.

HOVA FORDULHATSZ?

A pszichológiai ellátás az utóbbi években nehezen hozzáférhetővé vált. Sok szuicid gondolatokkal küzdő fiatalnak pszichoterápiás ellátásra lenne szüksége, de nem kapja ezt meg. Számos esetben, az illetékes pedagógiai szakszolgálat földrajzilag messze van és/vagy megfelelő kompetenciákkal bíró szakemberhiány miatt nincs kapacitás a megfelelő ellátásra. A gyermekpszichiátriai osztályok, ambuláns szakrendelések telítettek, a magánrendelések pedig sok család számára megfizethetetlenek. Mégis, gyerekekkel hivatásszerűen foglalkozó szakemberként nem adhatod fel, hogy változásokat lehessen elérni a gyerek életében, és hogy legyen a gyereknek felülete, ahol a negatív tartalmak megoszthatóak.

Ha semmi mást nem tudsz neki biztosan ígérni, azt igen, hogy rád számíthat. Ugyanakkor nagyon fontos, hogy te se maradj egyedül és ne vállalj felelősséget olyasmért, amire nincs befolyásod! Nem veheted át a szülői szerepeket, de fontos, hogy tegyél gyermekvédelmi jelzést és működj együtt a gyermekvédelemmel, ha azt észleled, hogy

az érintett gyerek mögött nincs gondoskodó szülői háttér, esetleg bántalmazzák, szükségleteit elhanyagolják.

Ha aggódsz egy gyermekért, vedd fel a kapcsolatot velünk az **116 000**-as telefonszámon! Keress magadnak is segítséget! Beszélj a munkatársaidal, ha van rá lehetőség vedd igénybe szupervíziót, esetmegbeszélést.

Fontos, hogy miközben megpróbálsz segíteni egy érintett gyermekben, tisztában legyél a saját határaiddal és kompetenciáiddal. A problémát nem kell egyedül megoldanod és ez nem is feladatod! Gyűjtsd össze azokat a kollégákat, személyeket, szervezeteket és helyi szolgálatokat, ahol kompetens szakemberek dolgoznak és támogatást tudnak nyújtani az ilyen helyzetekben. Ajánld ezeket a lehetőségeket az érintetteknek, vagy fordulj hozzájuk tanácsért.

Segítőként sem kell egyedül maradni a megterhelő érzésekkel! **Lényeges, hogy te is tudj arról beszélni, ha megvisel egy fiatal helyzete.** Ha szükséged lenne valakire, akivel közösen tudsz gondolkozni egy fiatal érdekében, fordulj te is bátran a Kék Vonalhoz! Hívj minket a 116 000 díjmentesen hívható anonim számon.

Forrás: <https://ongyilkossagmegelozes.hu/>

ÓRAVÁZLATOKHOZ TARTOZÓ ÚTMUTATÓ

A tanulói feladatlapok és a műelemzés kiemelt céljai

A feladatsorok összeállításakor nem csak a műelemzésre, műértelmezésre, a lexikai ismeretek gyakoroltatására fordítottunk hangsúlyt. A szűkös tantervi keretek ellenére igyekeztünk olyan feladatsort összeállítani a pedagógusok és diákok számára, aminek középpontjában az öngyilkosság-megelőzés áll. Ehhez olyan irodalmi műveket választottunk, amelyekben megjelenik a szuicid gondolat vagy tett. Úgy hisszük, hogy a feladatlapok közös feldolgozásával a gyerekek olyan kompetenciákra és ismeretekre is szert tehetnek, amik kapaszkodót jelenthetnek a kamaszkor kríziseiben lévő gyerekeknek.

A foglalkozások célja, hogy ötvözze az irodalmi ismereteket és közben támogatást nyújtson mindazoknak, akik nehezebben találják meg a kiutat egy-egy kilátástalannak tűnő élethelyzetből. A kiválasztott művek a 2024-től érvényes Nemzeti Alaptanterv és a hozzá kapcsolódó kerettantervi tananyagtartalmakhoz és az érettségi vizsgakövetelményekhez is illeszkednek, a magyartanárok számára is jól ismertek. A téma érzékenysége miatt azonban fontosnak gondoltuk egy olyan pszichológiai ismereteket is tartalmazó anyag összeállítását, ami eligazodást nyújt a feladatlapon szereplő fogalmak magyarázatában és az órán felmerülő kérdések megválaszolásában. A magyartanároknak nem feladata a krízisintervenció, a pszichológiai tanácsadás, de a gyerekek jóllétéért felelősséget vállaló felnőttként, csoportvezető pedagógusként, szaktanárként is rengeteget tudunk segíteni azzal, ha egy-egy óra erejéig figyelmet adunk ennek a témának. Ehhez jó eszköz az irodalmi művek elemzése, a szereplők élethelyzetének, élettörténetének feldolgozása.

Néhány általános megjegyzés a feladatlapok feldolgozásához

Valamennyi foglalkozásban közös, hogy irodalmi műveken keresztül tematizálja az öngyilkossági gondolatokat. Ez a feldolgozási keret kellő távolságot biztosít a gyerekek személyes történeteitől, érzéseitől. Sosem a diákok élethelyzetéről, gondolatairól van szó, hanem a szereplők élethelyzetéről, a szereplők gondolatairól. Egyes kreatív szövegalkotási feladatok előhívhatják és több teret engedhetnek a személyes élményeknek. A keretek megtartására az ilyen feladatoknál különösen érdemes ügyelni.

Valószínűleg nem ismerjük minden diákunkat annyira, hogy biztosak lehessünk abban: nincs olyan tanuló az osztályban, aki érintett volna. Épp ellenkezőleg, az ehhez hasonló prevenciós célú foglalkozások egyik velejárója, hogy a tabunak számító gondolatok kimondhatóvá válnak. Szaktanárként ügyeljünk arra, hogy ítékezésmentes légkört teremtsünk a diákok között és mi magunk is legyünk nyitottak. Előfordulhat, hogy órán vagy órák után a gyerekek félreérthető félmondatokkal vagy konkrét segítségkérés formájában jelzik azt, hogy bajban vannak. Ne hagyjuk figyelmen kívül ezeket! Egy-egy empatikus mondattal jelezhetjük a nyitottságunkat. *(pl. Peti, hallom, hogy téged is foglalkoztat ez a téma. Rómeó tényleg nehéz helyzetbe került, ha valaki hozzá hasonló helyzetben van, fontos, hogy segítséget kapjon.)*

Az öngyilkossággal foglalkozó órák keretei lehetnek eltérőek a megszokottól, ezzel is jelezve, hogy kiemelt figyelemmel, érzékenységgel és felelősséggel kell jelen lenni ezeken az órákon. A körbe rendezett székekkel, padokkal kifejezhetjük ezt, amennyiben lehetőség van a terem átrendezésére. Ha eddig nem voltak, néhány órai szabály meghozatalával is támogathatjuk a biztonságos környezetnek a kialakítását. Fontos lehet pl. a személyeskedő vagy gúnyos megjegyzések elkerülése vagy annak a lehetősége, hogy a diákok tovább passzolhassák egy kérdés megválaszolását.

MŰELEMZÉSEK, FELADATLAPOK FELDOLGOZÁSI SZEMPONTJAI

SHAKESPEARE: RÓMEÓ ÉS JÚLIA

A javasolt feldolgozási keret: 4 óra (2*90 perc)

1. feladat

A feladat nyitott végű, ezért érdemes hagyni, hogy a diákok különböző befejezéseket írjanak. Azokra a megoldásokra érdemes visszajelezni, amelyek túlságosan távoliak a drámától vagy személyes érintettséget sugallnak.

Pl.:

- *Rómeó és Júlia szerelme reménytelennek tűnik, mert a világ eleve reménytelen hely.*

- *Nagyon lemondóan hangzik ez a válasz, Bori. Remélem a dráma elemzése kapcsán látni fogod, hogy minden nehéz helyzetből van előremutató kiút. Néha nehéz megtalálni ezt a kiutat.*

2. feladat

a) rész

Rómeó számára rizikótényező lehet a gyász, a gyilkosság, tiltott és titkolt szerelem és más olyan körülmény, ami negatívan hat rá, pl. a száműzetés is. Védőfaktoroként az őt körülvevő barátok és segítők említhetők meg: Lőrinc barát vagy Mercutio és Benvolio

Júlia számára rizikótényező lehet a mai olvasat szerint a kényszerített házasság, tiltott/titkolt szerelem és a gyász is. Védőfaktoroként a dajka mellett Lőrinc barát említhető meg.

b) rész

Az idővonalon minden fontos eseményt érdemes berajzolni, ami védő vagy rizikótényezőként az előző részben felmerült. Ez további eseményekkel kiegészíthető.

A feladat megoldásakor alkalmat teremthetünk arra, hogy a barátok és kortársak szerepére irányítsuk a figyelmet. A rizikó- és védőfaktorok és az idővonal kapcsán is felmerülhet az a kérdés, hogy feladata-e egy kortársnak észre venni ezeket a jeleket? Természetesen irreális, hogy mindig mindenki jóllétéről tudjanak a gyerekek, de a közeli barátaik lelki állapotáról sokszor hamarabb szereznek tudomást, mint a felnőttek. Ahogyan nekünk, a gyerekeknek sem feladata, hogy krízist kezeljenek, de talán könnyebben kérnek segítséget a barátjuk számára, ha tudják kit kell megszólítani, kitől kérhetnek segítséget. Egy kortárs támogatásával az érintett fiatal is könnyebben keresi meg azt a felnőttet, akinek ő is bizalmat tud szavazni.

A Kék Vonal honlapján elérhető digitális tananyag játékos formában vezeti végig a diákokat, hogy kortársként mi lehet a szerepük, ha valaki szuicid gondolatokat oszt meg velük. <https://kek-vonal.hu/van-segitseg-jatek-kortarsaknak/>

3-4. feladat

A megszokottól eltérő olvasatban mai szemszögből értelmezve hívja közös gondolkodásra ez a feladat a diákokat. Mindkét kreatív írás arra irányítja rá a figyelmet, hogy belső érzelmeikről érdemes kommunikálniuk másokkal. A gyakorlat célja, hogy felismerjék az érzelmeiket és meg tudják fogalmazni a mögötte álló érzelmi szükségleteket. Lehet, hogy diákjaink számára nem a család lesz a legbizalmasabb közeg, de a dráma kerettörténete segít belehelyezkedni egy konkrét szituációba és lehetőség ad elgondolkodni alternatív és konstruktív lehetőségeken, ezeket érdemes megerősíteni és visszajelezni.

5. feladat

Ebben a feladatban kapják a diákok és a tanár is a legnagyobb szabadságot. Foglalkozást vezető pedagógusként figyelniük kell arra, hogy ez a játék mindenkinek biztonságos legyen. Sokféle értelmezést nyerhetnek a jelenetek. Nincs jó vagy rossz megvalósítás, de érdemes reagálni azokra a megoldásokra, amelyek számunkra is meglepőek. Ha valaki például könnyű szerrel ad mérget a vásárlónak, a jelenetek utáni beszélgetést érdemes úgy keretezni, hogy a középpontban pl. ebben az esetben a közöny álljon. Ha nyitott füllel és szemmel hallgatjuk meg a produkciókat, akkor könnyebb lesz ezeket a témákat visszahozni.

6. feladat

Ez az opcionális feladat kreatív írásgyakorlat. Visszajelzéseink legyenek fejlesztőek, bátorítóak.

HENRIK IBSEN: VADKACSA

A javasolt feldolgozási keret: 4-6 óra (3*90 perc)

1-2. feladat

Irodalomórai ráhangoló feladatok, prevenciós szemszögből nem igényelnek különösebb figyelmet. A szereplők jellemzése az olvasmányélmény alapján történjen, legyen szövegközeli a jellemzés. Az analitikus dráma műfajából kifolyólag érdemes minél részletesebb jellemzéseket készíteni, de hangsúlyozzuk a diákok számára, hogy a dráma világáról van szó, hiszen az emberi élet nem lehet kiszámíthatóan sorsszerű. A 2. gyakorlat célja, hogy a különböző jelentésekre, értelmezési lehetőségekre hívja fel a figyelmet, hiszen a vadkacsa a megtört élet szimbólumaként is megjelenik a drámában, ill. szorosan kapcsolódik az öngyilkosság cselekedetéhez is. Ha a diákok nyitottak, akkor bármelyik témáról nyithatunk külön beszélgetést.

3. feladat

A feladatban nincs elvárt helyes válasz. A gyakorlat értékelésekor az érvelés felépítésére, az állásfoglalás megalapozottságára figyeljünk. Ha elég idő áll rendelkezésre, akár beszélgetésként, akár frontálisan is folytatható az érvek gyűjtése.

4. feladat

A dráma szövege abban segít, hogy konkrét élethelyzetek helyett az olvasottak alapján formáljanak véleményt a diákok. A feladat megoldásakor fel kell erre hívni a diákok figyelmét. Ha úgy látjuk, hogy a csoport kellően nyitott és befogadóképz, akkor érdemes nyitni a különböző egyéni megküzdési stratégiák felé. A cél végsősoron az, hogy minél több konstruktív ötletet gyűjtsenek a gyerekek. Az elhangzott válaszokat közösen akár csoportosítani is lehet aszerint, hogy azok konstruktívak vagy destruktívak. Egyértelműen állást kell foglalni a konstruktív lehetőségek mellett, de tanúsítsunk kellő empátiát: egy krízis, egy beszűkült tudatállapotban természetes, hogy nehezebb pozitívnak maradni.

„Megértem, hogy úgy gondolod: ez is segíthet kiutat találni, de ezzel valójában csak ártana magának/tovább fokozná a nehéz helyzetét a hős.”

Szerencsére a dráma kellő kapaszkodót ad nekünk, hiszen öreg Ekdal és Hjalmar is elveti az öngyilkosságot.

5. feladat

Az előző feladatok az élet értelmét, célját firtató kérdései ebben a feladatban futnak össze: nem csak a szereplők életcéljait kell párosítani a gyerekeknek, hanem ideális esetben saját elképzeléseiket is meg tudják osztani, de ez a diákok szabad döntése legyen. Valamennyi értékről érdemes vitát kezdeményezni, ami segíthet a diákok értékválasztásában, életcéljaik átgondolásában.

6. feladat

Az öngyilkosságnak számos előjele van, gyakran kérnek az érintettek segítséget, de ez nem mindig egyértelmű. A cry for help kifejezés ezt újra körül. Az öngyilkossághoz is számos dolog vezethet: Hedvig magánya, érzelmi elhanyagolása, a bizonytalanná váló és mérgező családi háttér stb.

Fontos, hogy a lehetséges válaszok közül a konstruktívakat erősítsük meg. Engedjünk teret a fantáziának, a mi lett volna ha kérdéseinek, az alternatív történetírásnak.

ARANY JÁNOS: HÍDAVATÁS

A javasolt feldolgozási keret: 6 óra (3*90 perc)

1-3. feladat

Irodalmi ráhangoló feladatok, amelyeknek megoldása az osztály előtanulmányaihoz igazítható, lehet vezetett vagy önálló feladatmegoldás. Kifejezetten prevencióss szerepük nincsen. A műfaji jellemzést, az önálló szimbólumértelmezés és az irodalmi tájékozottság feltérképezésére is alkalmas feladat megoldását segíthetjük azzal, ha a gyerekek használhatják a megoldáshoz az okostelefonjaikat. A megadott elemzési szempontok segítik a következő feladatok megoldását, a legtöbb tankönyv közre is adja ezeket az információkat.

A gyakorlatok célja, hogy a figyelmet fokozatosan a balladában olvasott öngyilkossági tettek, élethelyzetek, személyekre irányítsa. Ezekkel részletesen pedig a következő feladatok foglalkoznak.

4-5. feladat

A kigyűjtött élethelyzetek kortól, nemtől, társadalmi státusztól függetlenül mindenkit érinthetnek. A csoporttól függően ezt a gyakorlatot is mélyíthetjük, az egyszerű listakészítéstől kezdve a társadalmi csoportok általánosabb jellemzésén át a korszak viszonyait, politikai, gazdasági, társadalmi problémáit mélyebben elemző beszélgetésig, a városiasodás elidegenítő problémáig.

Az 5. feladat nem csak ezt az elmélyítést szolgálja, hanem segít ezeket a problémákat a diákok számára jobban ismert mai problémákhoz, élethelyzetekhez közelíteni.

6. feladat

A feladatot megelőző vita az egyéni, közösségi és társadalmi felelősségről előkészíti az utolsó feladatot. Foglalkozásvezetőként érdemes teret hagyni a gyerekek gondolatainak, de a legtöbb felmérés és kutatás szerint a magyar diákok (és a társadalom) is áldozathibáztató attitűddel áll a kérdéshez. Könnyen kialakulhat hibáztató, vádló hangulat. Bátran mondjuk ki, hogy az öngyilkosság mögött nem egy egyéni elhatározás áll, rengeteg körülmény befolyásolja, például egy közösség vagy a társadalom egészének hozzáállása. Támogató és megértő környezetben könnyebb az élet mellett dönteni.

A gyakorlatok célja pont az, hogy a kortársak szerepére irányítsa a figyelmet: hogy a jóbarátok, a kortárs közösség tagjai észleljék és jelezzék, ha valaki negatív gondolatspirálban van és öngyilkossági gondolatokkal küzd. A kortárs közösségnek sem feladata a krízisintervenció, de megértéssel, szükség esetén pedig felnőtt bevonásával is segíthetnek annak, aki nincs jól.

Az idővonal az egyéni döntési lehetőségre hívja fel a figyelmet. Az első lépéseket krízisben rendkívül nehéz lehet megtenni. Ezen a gyakorlaton keresztül a gyerekek egy távoli szereplő nézőpontjába, biztonságos környezetben gondolhatják végig a cselekvési tervet. Teret enged az egyéni megoldásoknak. Sokuknak talán ismerős problémákról beszélhetnek úgy, hogy valaki más bőrébe bújva mondhatják ki a saját ötleteiket.

WILLIAM SHAKESPEARE: RÓMEÓ ÉS JÚLIA

1. FELADAT

Fejezd be a következő nyitott mondatot! Írj legalább három különböző befejezést!

Rómeó és Júlia szerelme reménytelennek tűnik, mert...

---

2. FELADAT

A dráma a két fiatal tragikus öngyilkosságához vezető utat mutatja be. A cselekmény mindössze néhány nap leforgása alatt zajlik le, mégis lehetőséged volt megismerni a két címszereplőt és környezetüket. Rizikótényezők azok a körülmények, belső érzelmi vívódások, amik növelték Rómeó és Júlia öngyilkosságának lehetőségét, védőfaktorok pedig azok, amik támogatást, segítséget nyújthatnak nekik.

a) Gondold végig, hogy kik vagy milyen körülmények hatottak Rómeóra és Júliára!

RÓMEÓ

Rizikótényezők:

Védőfaktorok:

JÚLIA

Rizikótényezők:

Védőfaktorok:

b) Ábrázold a dráma cselekményét egy idővonalon! Jelöld be azokat az eseményeket rajta, amik megnehezítették Rómeó és Júlia szerelmének kiteljesedését! Jelöld azokat az eseményeket is, amelyek segítettek (volna) a szerelmespárt!

3. FELADAT

Sem Capulet, sem a felesége, de még a dajka sem érti meg Júlia érzéseit. Olvasd újra a negyedik felvonás 5. színét, majd párban alkossátok újra Júlia és családtagok közötti párbeszédet! Hogy nézne ki ma egy ilyen beszélgetés? Hogyan jöhetne létre a megértés a szülők és Júlia között?

[...]

CAPULETNÉ

Hát gyermekem, apád, ki úgy imád,
Hogy elriassa tompa bánatod,
Olyan örömnappal lep meg maholnap,
Amit te nem vársz és én sem reméltem.

JÚLIA

Beh jó nekem, s mikor lesz ez örömnap?

CAPULETNÉ

Csütörtök reggel lesz az, kisleányom.
Egy ifjú, kedves, finom nemesúrfi,
Páris gróf majd Szent Péter templomában
Mint víg aráját oltárhoz vezet.

JÚLIA

Szent Péter templomára esküszöm,
És Szent Péterre, nem leszek arája.
Mért e sietség? Férjhez menjek, és
Még meg se kért az, aki az uram lesz.
Mondd hát, anyám, atyámnak és
uramnak,
Még nem megyek én férjhez, és ha
mennék,
Inkább lennék a gyűlölt Romeóé,
Mint Párisé. Jaj, micsoda örömhír.
CAPULETNÉ
Itt jó atyád, mondd el neki magad,
Meglásd, hogyan fogadja majd
tetőled.

Capulet és Dajka jön

CAPULET

Ha nyugszik a nap, harmat permetez,
De hogy öcsénknek napja lepihent,
Eső szakad.
Esőcsatorna vagy, kislány? Mi,
könnyben?
Zuhog a zápor? E gyöngécske test
Gályát utánoz, tengert és szelet?
Mert a szemed, mit tengernek neveznék,
Könnytől dagad-apad, aztán a tested
Sós vízbe bukdácsol, s a sóhajod
A szélvihar, mi küzdve könnyeiddel
Vihar-csapott gályádat fölborítja,
Ha hirtelen nem csillapul.
Na, asszony,
Közölted-e végzésemet vele?

CAPULETNÉ

Igen, de ő köszöni, nem akar.
Ez a bolond a sírhoz menne nőül.

CAPULET

Csitt, csöndesen, ne mérgesíts föl,
asszony.
Mit "nem akar"? s még csak meg sem
köszönte?
Nem büszke rá? nem örvend, hogy mi
néki,
Ki érdemtelen, egy ily érdemes
Nemest találtunk végre vőlegényül?

JÚLIA

Nem örvendek neki, de köszönöm.
Amit gyűlölök, annak hogy örülnék?
De köszönöm, mert a szeretet adja.

CAPULET

Mi ez a csűrés-csavarás, mi ez?
"Örvend" - "köszöni" - és "nem köszöni" -
Aztán: "nem örvend" -: Drága kis
kisasszony,
Sose köszöngess és sohase örvendj,
De szedd a lábacsokád csütörtökön,
Menj Párisba Szent Péter templomába,
Vagy gúzsakötve húzlak el odáig.
Pusztulj, te sápkóros dög, ronda cafka,
Zöldbeka te!

CAPULETNÉ

Jaj, hát megháborodtál?

JÚLIA

Így térdénállva kérlek, jó atyám,
Légy most türelmes és hallgass meg
engem.

CAPULET

Kösd fel magad, te cafka, lázadó rongy.
Mondom tehát - ott légy csütörtökön,
Másképp ne is kerülj szemem elé te.
Ne szólj, ne mukkanj, még csak meg se
pisszenj.
Viszket tenyerem. Asszony, lásd,
búsultunk,
Hogy Isten csak egy gyermeket adott,
S most arra ébredek, hogy sok ez egy is,
Átkunk, hogy a világra született.
Pusztulj, szemét!

DAJKA

Nagy Isten, véd meg őt.
Uram, ha bántod, önmagad gyalázod.

CAPULET

Á, bölcs szipirtyó? fogd be a pofád,
Te nagy-okos. Trécselj a nőcseléddel.

DAJKA

Nem rosszból mondtam.

CAPULET

Menj Isten hírével.

DAJKA

Hát szólni sem szabad?

CAPULET

Csitt, vén bolond te.
Ott künn locsogj, kofáldkj a kofákkal.
Itt erre semmi szükség.

CAPULETNÉ

Mily heves vagy.

CAPULET

A szakramentumát, megőrülök:
Éjjel-nappal, későn-korán, magamban
És társaságban, otthon, künn, imetten
És alva is, mindig egy volt a gondom,
Hogy férjhezadjam: és most végre itt van
Egy főnemes, majd hercegi családból,

Nagybirtokos, ifjú, pallérozott,
Csupa dicső erénnyel fölruházva,
Álmodni sem lehet különbet ennél,
S e gyatra és nyöszörgő félkegyelmű,
E nyafka báb, ezt mondja a Szerencse
Ajánlatára: "Nem szeretem őt."
"Nem kell nekem." - "Túl fiatal vagyok."
Hát hogyha nem mégysz hozzá, csak ne is menj:
Legelj, ahol tudsz, nincs házamban hely:
Gondold meg, én nem ösmerem a tréfát.
Mindjárt csütörtök: tedd kezed szívedre:
Ha itt maradsz, övé lész, s hogyha nem,
Kösd fel magad, koldulj, dögölj az utcán,
Mert rólad akkor leveszem a kezem
És - Isten úgy segéljen - kitagadlak.
Fontold meg ezt, én nem szegem meg
esküm. (El)

JÚLIA

Hát nincs a fellegekben irgalom,
Amely keservem bús mélyére néz?
Anyuska, édes, el ne lökj magadtól.
Halaszd el a nászt, csak egy óra-hétre.
Ha nem bírod, vesd nászi ágyamat
A kriptaboltba, hol Tybalt pihen.

CAPULETNÉ

Hozzám ne szólj, én úgyse felelek.
Végezz, amit tudsz, végeztem veled. (El)

[...]

4. FELADAT

A titkolt házasság, a száműzetés nem enyhíti Rómeó és Júlia közötti szerelem reménytelenségét, inkább fokozza azt. Egyik érintett fiatal sem vallotta meg érzéseit másoknak. Valóban a színlelt halál és a szökés lehet az egyetlen lehetőség, hogy az ifjú pár egymásé legyen?

a) Írj rövid levelet Júlia nevében az apjának! A levélben foglald össze hogyan érezhet Júlia és mire lenne szüksége a kialakult helyzetben.

---

b) Beszéljétek meg párban, hogy milyen választ adhatna erre az apa! Változtatna ez a dráma cselekményén?

5. FELADAT

Úgy tűnhet, hogy véletlenek sora vezet a dráma végi tragédiához. Ennek ellentmond az ötödik felvonásban Rómeó és Paris eltérő reakciója szerelmük, Júlia halálhírére. Olvassátok újra az ötödik felvonás részleteit!

- a) Rómeó a patikárussal beszélgetett utoljára, aki lebeszélhette volna a tervéről. Hogyan zajlana ma Rómeó „méregvásárlása”? Játsszátok el a jelenetet!
- b) Paris egészen másképp reagál. A drámából kimaradt a virágvásárlás jelenete. Rövid szituációs játékkal vigyétek színre!
- c) A jelenetek után beszéljétek meg: miben különbözött a két helyzet? Gyűjtsétek össze, hogy mi a közös Rómeóban és Parisban! Vajon miért reagálhattak másképp?

6. FELADAT

Az öngyilkosság a drámában lehet sorsszerű, a valóságban viszont nem. A legnehezebb élethelyzetből is van kiút, még akkor is, még akkor is, ha minden kilátástalannak tűnik. Rómeó és Júlia segítséget kértek. Ha Lőrinc barát terve sikerült volna, akkor szerelmük és házasságuk Veronától távol teljesedett volna ki. Hogyan folytatódna a történet? Alkoss folytatást Rómeó és Júlia 2. címmel!

HENRIK IBSEN: A VADKACSA

1. FELADAT

Henrik Ibsen: A vadkacsa c. drámája analitikus dráma. Ez azt jelenti, hogy a cselekményt nem a színpadi jelenetek alakítják és viszik előre, hanem a színpadi jelenetek során megismert múltbéli események megismerésével formálódik a drámai szituáció. Az olvasó előtt fokozatosan sejlének fel azok a korábbi események, amelyek végül a jelenben tragikus irányba sodorják a cselekményt.

Készítsd el a minta alapján a többi szereplő jellemzését! A rövid élettörténetben térj ki a legfontosabb életeseményekre, jellemezd a szereplők egymáshoz való viszonyát!

öreg Werle

Megözvegyült üzletember, feleségét 16 éve veszítette el. Fiával azóta megromlott a viszonya, de új házassága miatt ismét közeledni próbál hozzá, hogy áldását nyerje a tervezett frigyre. Az öreg Ekdal egykori üzlettársa, akit kétes ügyeivel börtönbe juttat. Szabadulása után az öreget és fiát, Hjalmart is támogatja.

Hedvig

Hjalmar

öreg Ekdal

Gregers Werle

2. FELADAT

„A vadkacsa mindig lemerül, lebukik a fenékre. Lebukik, kedves barátom, lebukik, amilyen mélyre csak tud. Aztán a csőrével megkapasztkodik a hínárban meg moszatban, meg hát ami a víz fenekén van, mindenféle gazban. Aztán soha többé nem jön föl!”

A vadkacsa minden minden szereplő számára mást szimbolizál, ami a cselekmény kibontakozásával folyamatosan változik is. Keres idézeteket a következőkre jelentésekre és nevezd meg, hogy melyik szereplőkhöz köthetők az alábbi értelmezések!

- a szabadság szimbóluma
- a kötődést fejezi ki
- a régmúlt idők emlékét idézi
- saját magával azonosítja
- a törődés szimbóluma
- a halált jelenti
- változni nem képes embert mutatja be általa

3. FELADAT

Gregers és Rellings doktor egyaránt nagy hatással voltak Ekdal Hjalmarra. Míg Gregers az önámítás, az élethazugságok leleplezésén dolgozik, addig Rellings doktor pedig épp ellenkezőleg, fenntartja azokat. Szerinted melyik magatartás a helyes? Gyűjts érveket egyik vagy másik álláspont mellett! Válaszodat mondatokba fogalmazva írd meg! Vitasd meg ezeket a padtársaddal!

---

4. FELADAT

Az élet egyensúlya többször kibillen a harmóniájából. Az öreg Ekdal és Hjalmar történetéből is felsejlett a drámában az öngyilkosság gondolata, amit végül a legmélyebb és legkilátástalanabbank tűnő helyzetben mindketten elvetnek. Mi adhat erőt nekik az élethez? Párban gyűjtsetek minél több dolgot, ami segíthet!

---

5. FELADAT

Az élet értelmének, céljának keresése visszatérő beszédtema a szereplők között. Párosítsd össze ezeket! Egy személyhez több életcél is kapcsolható és egy életcél többeket is jellemezhet! Karikázd be azt, amelyik számodra a legfontosabb!

őszinte szerelmi házasság

találmányi szabadalom

hazugságok leleplezése

feltétlen szeretet és lojalitás

gondoskodás a családtagokról

a lelkiismeret tisztázása

öreg Werle

Gregers Werle

öreg Ekdal

Hjalmar Ekdal

Gina

Hedvig

Sörbyné

Rellings

6. FELADAT

Az élet értelmének, céljának keresése visszatérő beszédtema a szereplők között. Párosítsd össze ezeket! Egy személyhez több életcél is kapcsolható és egy életcél többeket is jellemezhet! Karikázd be azt, amelyik számodra a legfontosabb!

- a) Az analitikus drámáról tanultak felidézése után készítsétek el párban Hedvig életvonalát!
Ügyeljete arra, hogy lehetőleg minden esemény kerüljön fel rá!

→ Hedvig öngyilkossága

b) Jelöljétek az idővonalon azt, ami szerintetek a végzetes öngyilkossághoz vezetett! Vitassátok meg egymással, ha az osztályban többféle nézőpont is kialakult!

c) Az idővonal mely eseményénél lett volna megelőzhető a tragédia? Kinek és mit kellett volna ennek érdekében tennie?

- Hjalmar:
- Gina:
- Hedvig:
- öreg Ekdal:
- öreg Werle:
- Gregers Werle:
- Sörbyné:
- Rellings:

ARANY JÁNOS: HÍDAVATÁS

1. FELADAT

A balladák jellemzői, hogy mindhárom műnem sajátosságai megfigyelhetők rajtuk. Az eddig tanultak alapján, a korábban olvasott balladák és más műfajok tanulmányozásával gyűjtsd össze milyen jellemzői vannak a balladának! Legalább 5-6 különböző sajátosságot említs!

---

2. FELADAT

Olvasd el a főváros első hídjairól szóló rövid ismertetőket! Az olvasottak után párban beszéljétek meg, mit szimbolizálhatnak a hidak! Gyűjtsétek össze, hogy milyen motivikus jelentései lehetnek az irodalomban a hidaknak! A végeredményt ábrázoljátok gondolattérképen!

Forrás: Wikipedia / Marc Ryckaert

Budapest első hídját 1849-ben adták át. A Lánchíd az első állandó kőhíd volt a Dunán Pest-Buda között. Nem csak városépítészeti jelentős, hanem történelmileg is fontos volt, hiszen az átkeléskor a nemesek is vámot fizettek, ami a nemesi előjogaik csorbulását és a közteherviselés megjelenését vetítette előre.

Forrás: Fortepan / Bujdosó Géza

A második híd építésére csak később, az 1870-es években került sor. Az utazók 1876-ban vehették birtokba az addigra egyesült Budapest új hídját, a Margit hidat. Többször alakították át és bővítették: elsőként a szigetre vezető hídelem megépítésére, majd a pálya szélesítésére került sor. 1944-ben a második világháború alatt a hétfélig csúcsforgalom alatt a visszavonuló német csapatok a hidat felrobbantották, a másnapi tudósítások viszont gázrobbanásról szóltak.

3. FELADAT

A Hídavatás c. ballada Arany János kései balladakorszakához tartozik. Az Őszikék-korszak az öregedő és betegeskedő, a kiábrándult szerző alkotásait foglalja magába. A kapcsos könyvébe írt alkotásait a Margitsziget lombos fáin alatt, a nyüzsgő város zajától távol írta meg. Olvasd újra a szöveget és készítsd el a ballada szerkezeti vázlatát!

4. FELADAT

A leghosszabb szerkezeti egységben az események elbeszélője hosszasan sorolja kik és miért mennek halálba. Nevezd meg kik az érintettek! (nem, kor, társadalmi csoport, foglalkozás stb.)

---

5. FELADAT

A ballada egy-egy konkrét élethelyzetben ábrázolja az áldozatokat. Milyen társadalmi problémákra irányítja ezzel a figyelmet a szerző? Válaszodat rendezd T-táblázatba!

Élethelyzet a balladában	Valós társadalmi probléma

Vita: A feladat elkészítése után vitassátok meg az osztályban, hogy napjainkban milyen társadalmi problémák vezethetnek valakit az öngyilkosság felé. Miért alakulhatnak ki ezek a társadalmi jelenségek? Hol húzódik az egyéni, közösségi és a társadalmi felelősség határa? Szerintetek kinek a feladata ezekre megoldást találni?

6. FELADAT

Arany János korának valós problémáit írta meg: a nagyvárosi élet elidegenítő hatásait mutatja be, az iparosodás nyomán szétszakadó társadalmi csoportokról ír, az egymástól eltávolodó és kiüresedő emberi kapcsolatokról stb. Olvasd újra figyelmesen a középső szerkezeti egységet! Válasszatok egy-egy jelenetet a balladából és alkossatok csoportokat! Gondoljátok végig mit tudnátok tenni azért, hogy az átlalatok választott szereplő az életet válassza a halál helyett. Sokszor az első lépés a legnehezebb, hogy valaki segítséget kérjen, ezért legalább 3-4 lépésben fogalmazzátok meg a javaslataitokat!

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

KÉK VONAL GYERMEKRÍZIS ALAPÍTVÁNY

A 116 111 hívószámon az egész országból non-stop elérhető ingyenes, anonim telefonszolgálaton képzett ügyelők várják a gyerekek kérdéseit, segítségkérését minden témában.

Ha a foglalkozássorozat betölti célját, sok korábban láthatatlan probléma kerülhet napvilágra, és jó esetben a gyerekek könnyebben fognak segítséget kérni. Ezért nagyon fontos, hogy a foglalkozásokon túl legyen lehetőség személyes beszélgetésekre is, és hogy a foglalkozás vezető szakembernek is legyen lehetősége segítséget kérni, az őt megtaláló diákokról való közös gondolkodásra. 116 000 hívószámon minden olyan felelős felnőtt, gyerekekkel dolgozó szakember vagy szülő hívását várják, akik aggódnak egy gyermekért, akiknek kérdései, kételyei vannak egy gyermek biztonsága kapcsán, akik bizonytalanok, hogy kihez fordulhatnak segítségért. A 116 000 az egész országból elérhető, non-stop, anonim és Ingyenes.

Bővebben: www.kek-vonal.hu

INGYENES, ANONIM, ÉJJEL-NAPPAL HÍVHATÓ LELKISEGÉLY-VONAL 24 ÉVEN ALULIAKNAK:

116 111

INGYENES, ANONIM LEVELEZŐRENDSZER ÉS CHAT:

WWW.KEK-VONAL.HU

GYERMEKEKÉRT ÉS FIATALOKÉRT AGGÓDÓ FELNŐTTEK INGYENES, ANONIM ÉS ÉJJEL-NAPPAL HÍVHATÓ VONALA:

116 000

MARADJUNK KAPCSOLATBAN!

www.kek-vonal.hu

[instagram.com/kekvonala/](https://www.instagram.com/kekvonala/)

[facebook.com/kekvonala](https://www.facebook.com/kekvonala/)

[tiktok.com/@kekvonala116111](https://www.tiktok.com/@kekvonala116111)